

Sundbyberg 2016-02-29

Vår referens: Mia Ahlgren

Reviderat remissvar: Bostäder att bo kvar i. SOU 2015:85

Handikappförbunden

Handikappförbunden är en samarbetsorganisation för 39 funktionshinderförbund som tillsammans representerar cirka 400 000 människor. Vårt mål är ett samhälle för alla. Vårt intressepolitiska arbete grundar sig på mänskliga rättigheter.

Sammanfattning

Handikappförbunden vill se utvecklade förslag som rör satsning på forskning och utveckling av universellt utformade bostäder samt ökade krav på att tillgängliggöra befintliga bostäder. Teknik kan användas både för att underlätta inventering men också för innovativa smarta hem. Bostads- och stadsplaneringspolitiken behöver genomsyras av en helhetssyn för att Sverige ska leva upp till mänskliga rättigheter och nå universella mål i Agenda 2030.

Det universellt utformade samhället lönar sig

Investeringar i bostäder är långsiktiga. Vi saknar ett helhetsperspektiv inom bostadspolitiken som utgår från människors varierande förmågor och egenskaper. Vi uppmanar regeringen att snabbt sätta fokus på en inkluderande och hållbar bostadspolitik, som utgår från processen **universell design, UD** - med utgångspunkt i människors olika variationer och förutsättningar, såsom funktionsnedsättning, ålder, familjesammansättning, ekonomi samt var man är född. Mer forskning om processer, innovation och utveckling behövs. Det är en nödvändighet för att leva upp till CRPD och målen i agenda 2030.

Ett enkelt övergripande regelverk för universellt utformade och därmed långsiktigt hållbara bostäder istället för en olika särregleringar för olika boendeformer, skulle underlätta för alla som planerar, bygger och ska använda sig av bostäderna. Dessutom minskar kostnader och utgifter på lång sikt, för staten och innevanarna. Men istället är det kortsiktiga drivkrafter som styr.

För bara några år sedan handlade bostadsdebatten om behovet av ungdoms- och studentbostäder. Idag handlar det om bostäder för äldre och för flyktingar. I vårt remissvar om studentbostäder¹ motsatte vi oss undantaget för krav på hiss i vindsbostäder. Vi betonade att tillgänglighet och användbarhet ska vara en självklarhet i regelverket för ett hållbart - inkluderande och samhällsekonomiskt - byggande². Vi skrev också att "En ansvarsfull bostadspolitik ska även motverka risker för ökad segregation där människor riskerar att hänvisas till boenden utifrån gruppering och hindras från att besöka vänner, kollegor och familj i deras bostäder."

Det blir i regel inte dyrare att göra rätt från början när bostäder byggs eller byggs om. Men om man börjar sänka krav på hiss, och andra krav på tillgänglighet, då blir notan dyr för skattebetalare i form av ökade bostadsanpassningsbidrag och ombyggnationer. Sverige som vill hålla sig framme när det gäller innovationer får väldigt svårt att hävda sig när det finns andra länder som faktiskt tänker leva upp till konventioner om mänskliga rättigheter och nå de universella målen i FN:s Agenda 2030.

Utredningen hade uppdraget att se på frågor som rör boende för äldre. Vi menar att det behövs en ny bostadspolitik som inkluderar och ser långsiktigt. I konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning har Sverige och 160 stater, inklusive EU, åtagit sig att se till att samhället utformas universellt. Vårt grannland Norge har nyligen uppdaterat sin handlingsplan för ett universellt utformat samhälle 2025³. 10 ministrar har åtagit sig 47 åtgärder. I Sverige är begreppet universell utformning eller universal design, helt okänt inom politiken, trots att även EU ökar kraven i standarder⁴ kopplade till upphandlingsdirektivet och strukturfonder.

¹ Remissvar studentbostäder 2013

<http://www.hso.se/Global/Remisser/Remissvar/2013/RemissvarStudentbost%203%a4der%20Ds2013%2020.pdf>

² Se beräkningar av Dan Andersson i "Dörrarna stängs innan alla fått plats" 2012 <http://www.hso.se/Global/Diskriminering/D%20c3%b6rrarna%20st%20c3%a4ngs%20innan%20alla%20f%20c3%a5tt%20plats.pdf> samt Susanne Iwarssons artikel 2016 <http://www.sydsvenskan.se/opinion/aktuella-fragor/sverige-har-inte-rad-att-bygga-en-enda-ny-bostad-som-inte-fungerar-for-80--elle/>

³ Ny handlingsplan för universell utformning Norge 2016

http://www.bufdir.no/Uu/Nytt/Ny_handlingsplan_for_universell_utformning/

⁴ EU mandat 420 krav i offentlig upphandling (koppl. art 42 upphandlingsdirektiv) <http://www.cencenelec.eu/standards/Sectors/Accessibility/PublicProcurement/Pages/M420.aspx>

Mer fokus på kognitiv tillgänglighet behövs

Området kognitiv tillgänglighet, i det här fallet kopplad till bostäder och byggd miljö, är mycket eftersatt. Internationellt finns forskning som rör till exempel autism och byggd miljö⁵. Även psykisk ohälsa påverkas av den byggda miljön, exempelvis ljudmiljön. Det här är ett område där Sverige skulle kunna satsa för att utveckla forskning och utveckling kring hur bostäder och omgivande miljön kan utformas för personer med nedsatt kognition, vilket givetvis påverkar behov i en åldrande befolkning, men det handlar egentligen om byggd miljö i bredare omfattning. Ökad kunskap om kognitiv tillgänglighet och psykisk hälsa kopplad till universell utformning är en viktig satsning.

Synpunkter på vissa förslag

3.1.1 Fortsatt stöd till tillgänglighetsinventeringar

Handikappförbunden tillstyrker fortsatt stöd till inventeringar. När statliga medel används ska det ställas krav på att alla kommuner använder samma system, samt att data samlas i en tillgänglig och öppen databas. Sverige har fått stark kritik från FN i april 2014 bland annat för att inte följa upp arbetet i kommuner när det gäller konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, CRPD. Hjälpmedelsinstitutet utvecklade ett verktyg för inventeringar som kan utgöra en grund för ett gemensamt verktyg.

En gemensam databas med "öppna data" leder till att det finns kunskap om vilken andel av bostadsbeståndet som är tillgängligt, underlättar administration, åtgärder och sökning av lämpliga bostäder för olika behov samt lever upp till åtaganden i CRPD.

3.1.2 Nytt statligt stöd till installation av hiss

Handikappförbunden tillstyrker stöd till installation av hiss i befintliga byggnader. I tidigare remissvar har vi lyft fram innovationstävlingar och initiativ som Hus söker hiss. Vi har inga synpunkter på detaljer i stödet, men vill peka på att: Det blir mycket dyrare om staten inför undantag för hiss i nybyggnationer. Om inventeringar registreras och blir öppet tillgängliga kan det underlätta för att utveckla hisstödet vid behov.

⁵ <http://researchautism.net/autism-interventions/types/other-interventions/built-environment/built-environment-publications>

3.1.3 Krav att undanröja enkelt avhjälpna hinder även i flerbostadshus

Handikappförbunden tillstyrker förstärkta krav i plan- och bygglagen. Vi vill även se förstärkt regelverk för lägenheter, så att till exempel handtag i hygienutrymmen och borttagande av trösklar som idag hanteras inom ramen för bostadsanpassningsbidrag ska ses som en höjd standard av bostaden. Se förslag i tidigare remissvar⁶.

3.1.4 Nationellt system för tillgänglighetsmärkning

Handikappförbunden ser fördelar med ett system för tillgänglighetsmärkning, men det måste utvecklas med användare via funktionshinderorganisationer. Det finns erfarenheter från Tillgänglighetsdatabasen i Västra Götaland, och det går att koppla till en databas för inventeringar, med tillägg för nya bostäder. Systemet kan bidra till att bostäder som går utöver minikrav i byggnormer får högre status, samt inkludera märkning som rör kognitiv tillgänglighet och funktioner för så kallade smarta hem.

3.2 Flera nya bostäder för äldre

Handikappförbunden avstår från att yttra sig om de enskilda förslagen. Vi anser att generella krav för universellt utformade bostäder är bättre än att klassa olika bostadsformer för olika åldrar. Vi ser ett mer allmänt behov av det som kallades kollektivhus för människor vill ha tillgång till gemenskap och gemensamma utrymmen. Trygghetslarm kan behövas av olika anledningar och installeras vid behov i en lägenhet. Viktigt med blandade storlekar på lägenheter för en inkluderande bostadspolitik som omfattar service och väl fungerande kollektivtrafik i närmiljön.

3.3 Underlätta flytt- och kvarboende

Handikappförbunden avstår från att yttra sig om enskilda förslag. Vi anser att individen själv ska ha rätt till bostad utifrån behov.

3.3.1 Höjt bostadsutgiftstak för bostadstillägg

Handikappförbunden föreslår att den föreslagna höjningen av taket i det statliga bostadstillägget till 7 300 kronor i månaden, även ska omfatta personer som bor i bostad med särskild service för vuxna och annan särskilt anpassad bostad, enligt LSS.

3.4 Utvärdering, forskning och utveckling

Handikappförbunden välkomnar satsning på forskning. Det behövs särskilt om universell design UD, designprocessen för att nå målet

⁶ Remissvar om bostadsanpassningsbidrag
http://www.hso.se/Global/Remisser/Remissvar/2015/Remissvar%20Bostadsanpassning%20Bov2014_38.pdf

om bostäder och miljöer som är universellt utformade. Kunskapen är låg trots lagstiftning och åtaganden i konventioner om mänskliga rättigheter. FN:s universella hållbarhetsmål i Agenda 2030 har satt fokus på de sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbarhet. Det finns stora möjligheter till exempel genom att stärka innovationer som rör "smarta hem" digital teknik som underlättar vardagen för människor med olika behov av stöd. Det krävs mer oberoende forskning kring samhällsvinster med långsiktigt hållbara bostäder som även omfattar sociala dimensioner och helhetssyn. Ett exempel är även:

3.4.3 Smidigare lösningar för sophantering

Handikappförbunden anser att sophantering är ett viktigt område för översyn med helhetssyn kring hållbarhetsfrågorna. Idag finns olika lokala system som försvårar vardagen för personer med funktionsnedsättning och bidrar till högre kostnader för samhället.

Vi hänvisar även till remissvar från våra medlemsförbund.

Med vänlig hälsning



Stig Nyman
Ordförande
Handikappförbunden

